

Sygn. akt XVII AmA 64/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w składzie:

Przewodniczący –	Sędzia SO Anna Maria Kowalik
Protokolant –	St. sekr. sąd. Joanna Preizner - Offman

po rozpoznaniu 10 stycznia 2024 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w W.

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania powoda od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 27 czerwca 2022 r. Nr (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję w punkcie IV.1 w ten sposób, że obniża karę pieniężną do kwoty 735 554,00 zł (siedemset trzydzieści pięć tysięcy pięćset pięćdziesiąt cztery złote) oraz w punkcie IV.2 w ten sposób, że obniża karę pieniężną do kwoty 432 679,00 zł (czteryście trzydzieści dwa tysiące sześćset siedemdziesiąt dziewięć złotych);
- oddala odwołanie w pozostałej części;
- zasądza od (...) sp. z o.o. w W. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 720,00 zł (siedemset dwadzieścia złotych) z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sędzia SO Anna Maria Kowalik

Sygn. akt XVII AmA 64/22

UZASADNIENIE

Decyzją z 27 czerwca 2022 r. nr (...) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej pozwany, Prezes UOKIK) po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów:

I. na podstawie art. 27 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r., poz. 275) (dalej u.o.k.i.k.), w związku z obowiązującym do dnia 30 czerwca 2021 r. art. 8f ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem

(...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1842 ze zm.) (ustawa covidowa), uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania przedsiębiorcy (...) **Sp. z o.o. z siedzibą w W.** (dalej powód, Spółka, Przedsiębiorca) polegające na stosowaniu w umowach kredytu konsumenckiego zawieranych od 31 marca 2020 r., pozaodsetkowych kosztów kredytu, o których mowa w art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2019 r., poz. 1083 ze zm.) (dalej u.k.k.), przekraczających maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu określone w obowiązującym do dnia 30 czerwca 2021 r. art. 8d ust. 1 do ust. 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1842 ze zmianami), co stanowi zachowanie przedsiębiorcy sprzeczne z dobrymi obyczajami i godzi w zbiorowe interesy konsumentów oraz narusza art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i stwierdził zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 1 lipca 2021 r.

II. na podstawie art. 27 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r., poz. 275), uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania przedsiębiorcy (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., polegające na pobieraniu, w związku z zawartymi umowami kredytu konsumenckiego, zawyżonych odsetek umownych, przekraczających wysokość odsetek maksymalnych, co jest sprzeczne z art. 359 § 2¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny (Dz.U z 2020 r., poz. 1740 ze zm.) (dalej k.c.) a w konsekwencji narusza art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i stwierdził zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 24 czerwca 2021 r.

III. na podstawie art. 27 ust. 4 w związku z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. 2021 r., poz. 275) nałożył na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.:

1) środki usunięcia trwających skutków praktyk stwierdzonych w pkt I i II niniejszej decyzji w postaci obowiązku zamieszczenia na głównej stronie internetowej Spółki, w terminie 14 (czternastu) dni od dnia uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji i utrzymywana przez okres 3 (trzech) miesięcy, na koszt Przedsiębiorcy, informacji o treści:

„Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w decyzji nr (...) uznał za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów działania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. polegające na:

- na stosowaniu, w umowach kredytu konsumenckiego, zawieranych od 31 marca 2020 r., pozaodsetkowych kosztów kredytu, o których mowa w art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, przekraczających maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu określone w obowiązującym do dnia 30 czerwca 2021 r. art. 8d ust. 1 do ust. 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.), co stanowi zachowanie przedsiębiorcy sprzeczne z dobrymi obyczajami i godzi w zbiorowe interesy konsumentów oraz narusza art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i stwierdził zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 1 lipca 2021 r.

- na pobieraniu, w związku z zawartymi umowami kredytu konsumenckiego, zawyżonych odsetek umownych, przekraczających wysokość odsetek maksymalnych, co jest sprzeczne z art. 359 § 2¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny (Dz.U z 2020 r. poz. 1740 ze zmianami) a w konsekwencji narusza art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i stwierdza zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 24 czerwca 2021.

Pełna treść decyzji Prezesa UOKiK nr (...) dostępna jest na stronie internetowej www.uokik.gov.pl.”

Informacja ta, będzie opublikowana w następujący sposób:

- czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff),

- w górnej części strony głównej domeny (...) i na każdej innej stronie internetowej Przedsiębiorcy zastępującej ww. stronę w przyszłości, z możliwością zamknięcia oświadczenia przez użytkownika poprzez kliknięcie krzyżyka

w prawym górnym rogu ramki; oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),

- czcionka powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww. stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu 2,5 cm z każdej strony,

- fragment „Pełna treść decyzji Prezesa UOKiK nr (...) dostępna jest na stronie internetowej www.uokik.gov.pl.” ma stanowić hiperłącze prowadzące do strony internetowej: https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf.

2) środki usunięcia trwających skutków praktyki stwierdzonej w pkt I niniejszej decyzji w postaci obowiązku skierowania listem polecony – w terminie miesiąca od daty uprawomocnienia się decyzji - do wszystkich konsumentów, którzy w okresie od 31 marca 2020 r. do 30 czerwca 2021 r. zawarli z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. umowy pożyczki ratalnej (bez względu na to czy umowy te zostały rozwiązane czy nadal obowiązują), w sposób czytelny i zrozumiały pisemnej informacji, o treści:

„Prezes UOKiK w decyzji nr (...) uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. polegającą na stosowaniu, w umowach kredytu konsumenckiego, zawieranych od 31 marca 2020 r. pozaodsetkowych kosztów kredytu, o których mowa w art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, przekraczających maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu określone w obowiązującym do dnia 30 czerwca 2021 r. art. 8d ust. 1 do ust. 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.), co stanowi zachowanie przedsiębiorcy sprzeczne z dobrymi obyczajami i godzi w zbiorowe interesy konsumentów oraz narusza art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i stwierdził zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 1 lipca 2021 r.

Pełna treść decyzji Prezesa UOKiK nr (...) dostępna jest na stronie internetowej www.uokik.gov.pl.

Osoby, które w okresie od 31 marca 2020 r. do 30 czerwca 2021 r. zawarły z (...) umowę pożyczki ratalnej mogą wystąpić o ewentualny zwrot części kosztów pożyczki, przekraczających maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu określone w obowiązującym do dnia 30 czerwca 2021 r. art. 8d ust. 1 do ust. 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.). Stosowny wniosek należy przesłać listem poleconym w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego pisma.

(podpis osoby uprawnionej do reprezentacji Spółki)”.

Informacja przekazywana konsumentom będzie w warstwie wizualnej - sporządzona czcionką Times New Roman w rozmiarze 11, kolorze czarnym, na białym tle.

3) środki usunięcia trwających skutków praktyki stwierdzonej w pkt I niniejszej decyzji w postaci obowiązku dokonania zwrotu konsumentom, którzy w okresie od 31 marca 2020 r. do 30 czerwca 2021 r. zawarli z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. umowy pożyczki ratalnej (bez względu na to czy umowy te zostały rozwiązane czy nadal obowiązują), bezprawnie pobranych środków tytułem zapłaty pozadsetkowych kosztów kredytu w zawyżonej wysokości, przekraczającej limit określony w obowiązującym do dnia 30 czerwca 2021 r. art. 8d ust. 1 do ust. 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.). Zwrot środków winien nastąpić w terminie 1 miesiąca od daty otrzymania wniosku konsumenta w tej sprawie.

IV. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275) nałożył na przedsiębiorcę (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. :

1. karę pieniężną w wysokości 980.740 zł (dziewięćset osiemdziesiąt tysięcy siedemset czterdzieści złotych), za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w pkt I sentencji niniejszej decyzji,

2. karę pieniężną w wysokości 576.906 zł (pięćset siedemdziesiąt sześć tysięcy dziewięćset sześć złotych), za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w pkt II sentencji niniejszej decyzji.

V. na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275), oraz art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.) (dalej k.p.a.) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciążył przedsiębiorcę (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. kosztami niniejszego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w kwocie 64,90 zł (słownie: sześćdziesiąt cztery złote 90/100) i zobowiązał (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. do zwrotu tych kosztów Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Odwołanie od powyższej Decyzji złożył powód. Zaskarżając Decyzję w całości powód zarzucił jej:

(A) w odniesieniu do ust. I Decyzji:

1) naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 27 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 i ust. 2 u.o.k.i.k. w zw. z art. 8d ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19 (tekst pierwotny Dz.U. z 2020 r. poz. 374) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 568) - dalej „ustawa antycovidowa” poprzez niewłaściwe ich zastosowanie prowadzące do przyjęcia, że działania Spółki określone w treści ust. I sentencji zaskarżonej Decyzji stanowiły praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów,

2) błędną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego prowadzące do naruszenia prawa materialnego, mianowicie art. 8d ust. 1 i ust. 4 ustawy covidowej oraz art. 31 zc ust. 1 tej ustawy polegające na błędnym uznaniu, że stosowana przez Powoda formuła ustalania pozaodsetkowych kosztów kredytu naruszała obowiązujące prawo,

3) naruszenie przepisów art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 6 i art. 107 § 1 k.p.a. poprzez działanie niezgodne z ciążącym na organie administracji publicznej obowiązkiem respektowania zasady praworządności przejawiającej się w konieczności działania na podstawie i w granicach przepisów prawa, polegające na oparciu zaskarżonej Decyzji w zakresie jej ust. I na nieobowiązującym w dacie orzekania art. 8d ust. 1 do ust. 4 ustawy covidowej oraz art. 8f tej ustawy.

B) w odniesieniu do ust. II Decyzji:

1) błędną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego prowadzące do stwierdzenia, że Spółka „pobierała” środki pieniężne od konsumentów przez co Prezes jednocześnie naruszył art. 83 u.o.k.i.k. w zw. z art. 7 k.p.a. oraz 77 k.p.a.,

2) naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 27 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 i ust. 2 i u.o.k.i.k. w zw. z art. 359 § 2¹ k.c. poprzez niewłaściwe ich zastosowanie prowadzące do przyjęcia, że działania Spółki określone w treści ust. II zaskarżonej Decyzji stanowiły praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów,

3) błędną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego prowadzące do stwierdzenia, że zaniechanie przez Spółkę zarzucanej jej w ust. II zaskarżonej Decyzji praktyki miało miejsce 24 czerwca 2021 r. a nie 16 lipca 2020 r., przez co Prezes jednocześnie naruszył art. 83 u.o.k.i.k. w zw. z art. 7 k.p.a. oraz 77 k.p.a.

C) w odniesieniu do ust. III Decyzji:

1) naruszenie art. 26 ust. 2 i 4 u.o.k.i.k. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że zachodziła konieczność nałożenia na Spółkę zobowiązania do złożenia publicznego oświadczenia o treści i w formie określonej w Decyzji, mimo że nie było to konieczne dla usunięcia skutków zarzucanych Spółce praktyk,

2) naruszenie art. 26 ust. 2 w zw. z art. 27 ust. 4 u.o.k.i.k. poprzez niewłaściwe ich zastosowanie polegające na nałożeniu na Powoda obowiązku wypłacenia na rzecz konsumentów kwot tytułem „rekompensaty”, pomimo tego że przepisy prawa nie przewidują dla Prezesa UOKiK uprawnienia do „zasądzania” na rzecz konsumentów żadnej formy odszkodowania (w tym „rekompensaty”), ani tym bardziej nie określają zasad jej przyznawania,

D) w odniesieniu do ust. IV Decyzji

1) naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. poprzez zaniechanie odstąpienia od nałożenia na Spółkę kary pieniężnej, pomimo tego, że w zaistniałej sytuacji wymierzenie jej nie było uzasadnione ani względami prewencji ani represji,

2) naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 1 poprzez zastosowanie kar pieniężnych z naruszeniem określonych w prawie zasad ich wymiaru,

3) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. poprzez nałożenie na przedsiębiorcę kary pieniężnej w sytuacji, gdy zachowania przedsiębiorcy określone w ust. I i ust. II sentencji Decyzji nie stanowiły praktyk, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.i.k.,

4) naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. poprzez nałożenie na przedsiębiorcę (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. dwóch kar pieniężnych za jedno działanie związane z zawieraniem przez Spółkę umowami kredytu konsumenckiego i w konsekwencji wielokrotne ukaranie Spółki za ten sam czyn,

5) naruszenie art. 2, art. 45 ust. 1, art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez naruszenie wynikających z tych przepisów konstytucyjnych reguł demokratycznego państwa prawa, w tym zasady ne bis in idem,

6) naruszenie art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez naruszenie przy wymierzaniu (...) sp. z o.o. kar pieniężnych wywodzonej z tego przepisu zasady proporcjonalnej reakcji państwa na naruszenie obowiązku wynikającego z przepisu prawa,

7) naruszenie art. 106 ust. 4 u.o.k.i.k. w zw. z art. 111 ust. 4 pkt 2 lit. c) tej ustawy w zw. z art. 111 ust. 4 pkt 1 lit. d) tej ustawy poprzez nałożenie w ust. IV pkt 1 sentencji Decyzji kary pieniężnej na Powoda w wysokości błędnie uwzględniającej jako okoliczność obciążającą przesłankę umyślności naruszenia,

8) naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. w zw. z art. 111 tej ustawy poprzez nieuwzględnienie przy wymiarze kary pieniężnej nałożonej na Powoda braku recydywy jako okoliczności łagodzącej,

9) naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. w zw. z art. 111 tej ustawy poprzez nieuzasadnione podwyższenie wymiaru kary pieniężnej nałożonej na Powoda w ust. IV pkt 1 zaskarżonej Decyzji wskutek nieprawidłowego uwzględnienia przesłanek łagodzących i obciążających, w sposób sprzeczny z okolicznościami faktycznymi sprawy,

10) naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. w zw. z art. 111 tej ustawy poprzez nieuwzględnienie przy wymiarze kary pieniężnej nałożonej na Powoda w ust. IV pkt 2 zaskarżonej Decyzji przesłanki dobrowolnego usunięcia skutków naruszenia, podjęcia z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków, współpracy z Prezesem Urzędu w toku postępowania, jako okoliczności łagodzących,

11) naruszenie art. 106 ust. 4 u.o.k.i.k. w zw. z art. 2 Konstytucji RP, statuującym zasadę demokratycznego państwa prawnego oraz art. 8 k.p.a., statuującym zasadę zaufania do władzy publicznej, poprzez nałożenie na stronę Powodową kary pieniężnej nieuwzględniającej sytuacji gospodarczej związanej z pandemią COVID-19 i długotrwałym pogorszeniem się warunków działalności przedsiębiorcy.

W oparciu o wskazane wyżej zarzuty powód wniósł o uchylenie zaskarżonej Decyzji w całości i zasądzenie od Prezesa Urzędu na jego rzecz zwrotu kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa adwokackiego, jak też o dopuszczenie dowodów wskazanych w uzasadnieniu.

W odpowiedzi na odwołanie Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

(...) jest zarejestrowana w KRS pod nr (...). Podstawowym przedmiotem działania Spółki są: „pozostałe formy udzielania kredytów”. (...) prowadzi działalność w zakresie udzielania kredytów konsumenckich od listopada 2015 r.

Spółka zawiera umowy pożyczkowe z konsumentami na odległość- elektronicznie, przy wykorzystaniu stron internetowych - (...) (gdzie przedstawia konsumentom ofertę zawarcia umowy pożyczki ratalnej), (...)oraz (...) lub poza lokalem przedsiębiorstwa (przez pośredników).

W okresie od stycznia do sierpnia 2020 r. Spółka zawarła (...) umów pożyczkowych, oferując dwa rodzaje produktów, tj.:

- Produkt (...) - pożyczka ratalna, na okres od (...) miesięcy, w kwocie od (...) zł,
- Produkt(...) - pożyczka ratalna, na okres od (...) miesięcy, w kwocie od (...) zł.

Natomiast, w okresie kwiecień-sierpień 2020 r. Spółka zawarła (...)umów o kredyt konsumencki (k. 7 – 8 akt adm.).

Warunki umów pożyczek zawartych w okresie obowiązywania ustawy covidowej, w okresie 1 stycznia – 31 sierpnia 2020 r., przedstawiają się następująco:

Umowa (...) - zawarta 5 maja 2020 r.

Parametry pożyczki	Wartości	Uwagi
Kwota pożyczki do spłaty [zł]	17.978,42	
Całkowita kwota pożyczki [zł] - K	8.000,00	45% K = 3.600
Całkowity koszt pożyczki [zł], w tym:	9.978,42	Rozłożony na spłacane raty
Prowizja [zł]	8.000,00	stanowi 100% K czyli > niż 45% K
Odsetki [zł]	1.978,42	
Rata [m-c/zł]	376,00	48 rat ≈1.460 dni
Oprocentowanie[%]		10% w skali roku –

RRSO [%]	59,53	
Pozadsetkowe koszty pożyczki (PKK) [zł]	8.000	prowizja
Maksymalne PKK [zł]	3.120	Znacznie niższe niż faktycznie ustalone

$$\text{MPKK} = (8.000 \times 15\%) + (8.000 \times 1.460/365 \times 6\%) = 1.200 + 1.920 = 3.120 \text{ zł}$$

$$\text{PKK} = 8.000 \text{ > } 3.600 \text{ (45\% K)}$$

Umowa (...) - zawarta 5 czerwca 2020 r.

Parametry pożyczki	Wartości	Uwagi
Kwota pożyczki do spłaty [zł]	4.944,19	
Całkowita kwota pożyczki [zł] - K	2.200,00	45% K = 990
Całkowity koszt pożyczki [zł]	2.744,19	Rozłożony na spłacane raty
Prowizja [zł]	2.200,00	stanowi 100% K czyli > niż 45% K
Odsetki [zł]	544,19	
Rata [m-c/zł]	103,40	48 rat ≈ 1.460 dni
Oprocentowanie [%]		8% w skali roku
RRSO [%]	59,53	
Pozadsetkowe koszty pożyczki (PKK) [zł]	2.200,00	prowizja
Maksymalne PKK [zł]	858	Znacznie niższe niż faktycznie ustalone

$$\text{MPKK} = (2.200 \times 15\%) + (2.200 \times 1.460/365 \times 6\%) = 330 + 528 = 858 \text{ zł}$$

PKK = 2.200 > 990 (45% K)

Umowa (...) - zawarta 6 lipca 2020 r.

Parametry pożyczki	Wartości	Uwagi
Kwota pożyczki do spłaty [zł]	13.483,86	
Całkowita kwota pożyczki [zł] - K	6.000,00	45% K = 2.700
Całkowity koszt pożyczki [zł]	7.483,86	Rozłożony na spłacane raty
Prowizja [zł]	6.000,00	stanowi 100% K czyli > niż 45% K
Odsetki [zł]	1.483,86	
Rata [m-c/zł]	282,00	48 rat ≈ 1.460 dni
Oprocentowanie [%]		8% w skali roku
RRSO [%]	59,53	
Pozadsetkowe koszty pożyczki (PKK) [zł]	2.340,00	provizja
Maksymalne PKK [zł]	1.950,00	Znacznie niższe niż faktycznie ustalone

MPKK = (6.000 x 15%) + (6.000 x 1.460/365 x 6%) = 900 + 1.440 = 2.340 zł

PKK = 6.000 > 2.700 (45% K)

Umowa (...) - zawarta 5 sierpnia 2020 r.

Parametry pożyczki	Wartości	Uwagi
Kwota pożyczki do spłaty [zł]	7.474,96	
Całkowita kwota pożyczki [zł] - K	3.500,00	45% K = 1.575

Całkowity koszt pożyczki [zł]	3.974,96	Rozłożony na spłacane raty
Prowizja [zł]	3.394,09	stanowi 97% K czyli > niż 45% K
Odsetki [zł]	580,87	
Rata [m-c/zł]	208,30	36 rat ≈ 1.095 dni
Oprocentowanie [%]		7,2% w skali roku
RRSO [%]	76,97	
Pozaadsetkowe koszty pożyczki (PKK) [zł]	3.394,09	provizja
Maksymalne PKK [zł]	1.155	Znacznie niższe niż faktycznie ustalone

$$\text{MPKK} = (3.500 \times 15\%) + (3.500 \times 1.095 / 365 \times 6\%) = 525 + 630 = 1.155 \text{ zł}$$

$$\text{PKK} = 3.394,09 > 1.575 (45\% K)$$

Ponadto Powód w 2020 roku stosował w umowach pożyczki odsetki wyższe od maksymalnych, dopuszczonych prawem, co przejrzysto obrazuje poniższa tabela:

<i>Nr umowy</i>	<i>Data zawarcia</i>	<i>Wysokość odsetek umownych</i>	<i>Wysokość odsetek maksymalnych</i>
(...) (k.11)	25.03.2020	10%	9%
(...) (k.30)	05.05.2020	10%	8%
(...) (k.43)	15.05.2020	10%	8%
(...) (k.56)	25.05.2020	10%	8%
(...) (k.69)	05.06.2020	8%	7,2%
(...) (k.81)	15.06.2020	8%	7,2%

(...) (k.94)	25.06.2020	8%	7,2%
(...) (k.107)	06.07.2020	8%	7,2%

Powyzsza praktyka ulegla zmianie 15 lipca 2020 roku i od tej pory w umowach pozyczki zawieranych z konsumentami Powód podawal prawidłową wysokość odsetek maksymalnych (umowa pozyczki z 15/07/2020 r. k. 211 akt adm., z 15/07/2020 k. 220 akt adm., z 17/08/2020 r. k. 160 akt adm., z 25/08/2020 r. k. 173 akt adm., z 12/12/2020 r. k. 186 akt adm., mail z 15/07/2020 r. k.229 akt adm.).

Następnie poczynszy od 28 września 2020 roku Powód podjął działania zmierzające do rozliczenia nadpłaconych przez konsumentów odsetek, poprzez ich zarachowanie na poczet aktualnych zobowiązań klientów (pismo powoda z 31/05/2021 r. k. 199 akt adm., pisma skierowane do konsumentów z informacją o zarachowaniu nadpłat k.262-263 akt adm., k.282-283 akt adm., k.301-302 akt adm., k. 319 akt adm., k. 350, 356, 367 i 373 akt adm.). Ostatnich rozliczeń dokonal 23 czerwca 2021 roku (okoliczność niesporna).

W wyniku analizy wybranych umów Prezes UOKIK postanowieniem nr (...) z 7 maja 2021 r. wszczął przeciwko Powodowi postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (k. 2-4 akt adm.).

Natomiast postanowieniem nr 56 z 7 maja 2021 r. (k. 6 akt adm.) do akt postępowania włączono część dowodów zgromadzonych w sprawie o sygnaturze akt (...), tj.:

1) Pismo (...)sp. z o.o. z dnia 9 października 2020 r. wraz z następującymi załącznikami, tj. Umowami Pożyczki Ratalnej (k. 7- 184 akt adm.):

1. nr (...) z dnia 25 marca 2020 r.,
2. nr (...) z dnia 05 maja 2020 r.,
3. nr (...) z dnia 15 maja 2020 r.,
4. nr (...) z dnia 25 maja 2020 r.,
5. nr (...) z dnia 05 czerwca 2020 r.,
6. nr (...) z dnia 15 czerwca 2020 r.,
7. nr (...) z dnia 25 czerwca 2020 r.,
8. nr (...) z dnia 06 lipca 2020 r.,
9. nr (...) z dnia 15 lipca 2020 r.,
10. nr (...) z dnia 25 lipca 2020 r.,
11. nr (...) z dnia 05 sierpnia 2020 r.,
12. nr (...) z dnia 17 sierpnia 2020 r.,
13. nr (...) z dnia 25 sierpnia 2020 r.

2) Pismo (...) sp. z o.o. z dnia 5 marca 2021 r. wraz z załącznikiem -Umową Pożyczki Ratalnej nr (...) z dnia 12 grudnia 2020 r. (k. 185- 195 akt adm.).

Powód przedstawił swoje stanowisko w piśmie z 31 maja 2021 r. (k. 196- 321 akt adm.) oraz z 25 czerwca 2021 r. (k. 322- 384 akt adm.), stwierdzając m.in. iż:

- 1) nie pobierał pozaodsetkowych kosztów kredytu w wysokości wyższej niż dopuszczalne prawem;
- 2) Spółka 29 grudnia 2020 r. zawarła z (...) z siedzibą w G. umowę, na mocy której zobowiązała się do sekurytyzowania na rzecz funduszu wierzytelności wynikających z umów pożyczek zawartych przez (...) z konsumentami;
- 3) podobna umowa została zwarta w dniu 8 marca 2021 r. ze Spółką (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł.;
- 4) załącznikami do ww. umów są tzw. karty produktu, które określają sposób naliczania kosztów kredytu, w tym także w okresie obniżenia ustawą covidową limitu kosztów pozaodsetkowych;
- 5) w wypadku drugiego zarzutu Powód oświadczył, iż po wykonanej weryfikacji dopatrył się, że w wypadku nielicznej grupy klientów – przez przeoczenie – nie dokonano rekalkulacji odsetek umownych, dlatego w czerwcu 2021 r. Kredytodawca przeliczył na nowo odsetki, zmienił harmonogramy spłat i wysłał stosowną informację do klientów. Od 15 lipca 2020 r. Kredytodawca nalicza odsetki umowne w prawidłowej wysokości.

Dodatkowo z pisma powoda z 12 sierpnia 2021 r. wynika, że w związku z prowadzoną działalnością związaną z udzielaniem kredytów konsumenckich uwzględnia rekomendacje interpretacyjne Związku (...) w Polsce, którego jest członkiem (k. 386- 388 akt adm.).

Rekomendacje z 10 kwietnia 2020 r. (k. 205-210 akt adm.) oraz z 22 lutego 2021 r. (k. 389-393 akt adm.) dotyczyły stosowania przepisów tarczy antykryzysowej w zakresie kredytu konsumenckiego.

Rekomendacja z 10 kwietnia 2020 r. dotyczyła wprowadzonej z 31 marca 2020 r. zmiany ustawy covidowej, na skutek której to zmiany na czas 365 dni, tj. do 31 marca 2021 r. dokonano obniżenia maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego. W dokumencie tym (...) rekomendował, aby:

- a) do umów kredytu konsumenckiego, zwartych 31 marca 2020 r. i kolejnych dniach – w okresie 365 dni od wejścia w życie Specustawy – stosować obniżony limit pozaodsetkowy, wprowadzony na podstawie art. 8d i 8e Ustawy zmieniającej, bez względu na to czy dana umowa została zawarta na czas oznaczony, czy na czas nieoznaczony;
- b) do umów kredytu konsumenckiego, zawartych na czas oznaczony przed dniem 31 marca 2020 r. stosować limit pozaodsetkowy na podstawie art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim;
- c) do umów kredytu konsumenckiego, zawartych na czas nieoznaczony przed dniem 31 marca 2020 r. stosować limit pozaodsetkowy na podstawie art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, a obniżony limit pozaodsetkowy, wprowadzony na podstawie art. 8d i 8e Ustawy zmieniającej, jeśli w ramach umowy, w okresie 365 dni od dnia wejścia w życie Specustawy, następują kolejne „ciągnięcia” w ciężar udzielonego limitu.

Z kolei rekomendacja z 22 lutego 2021 r. dotyczyła stosowania art. 1 pkt 28 i 34 lit. b) ustawy z dnia 21 stycznia 2021 r. o zmianie tzw. tarczy antykryzysowej, na podstawie którego zmieniono art. 36 ustawy covidowej poprzez wprowadzenie ust. 3a, który wydłużył okres obowiązywania przepisów art. 8d-8e ustawy covidowej do 30 czerwca 2021 r. Zgodnie z tą rekomendacją: Przepisy art. 8d-8e Specustawy, w brzmieniu nadanym Ustawą zmieniającą, nie mają charakteru retroaktywnego, co oznacza, że należy je stosować od dnia wejścia w życie Ustawy zmieniającej przez okres ich obowiązywania, a więc od dnia 26 stycznia 2021 r. do dnia 30 czerwca 2021 r. Po 30 czerwca 2021 r. – zgodnie z przepisem art. 31zc Specustawy w brzmieniu nadanym Ustawą zmieniającą – kredytodawca jest uprawniony do pobierania pozaodsetkowych kosztów kredytu w wysokości określonej przepisami ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.

Pismem z 15 października 2021 r. powód przedstawił sposób ustalenia pozaodsetkowych kosztów kredytu dla wybranych umów zawartych z konsumentami w okresie obowiązywania przepisów ustawy covidowej (k. 397-401 akt adm.). Zgodnie ze złożonymi wyjaśnieniami, w wypadku zawierania umów pożyczkowych po 31 marca 2020 r. o okresie spłaty dłuższym niż 30 dni, przy obliczaniu MPKK Spółka stosowała następujący wzór:

$$15\%/N * M + 6\%/12 * M + 25\%/N(N-M) + 30\%/12 * (N-M)$$

gdzie

N - liczba miesięcy pożyczki

M - liczba miesięcy pożyczki do 31.03.2021 r.

Wzór ten został ustalony w umowie ramowej dotyczącej sekurytyzacji wierzytelności z kredytów konsumenckich, bowiem powód niemal wszystkie wierzytelności z umów pożyczkowych sekurytyzuje do odbiorców zewnętrznych.

Pismem z 10 grudnia 2021 r. Prezes UOKiK zawiadomił powoda o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w przedmiotowej sprawie oraz o możliwości zapoznania się z aktami sprawy. Powód skorzystał z przysługującego mu uprawnienia (k. 420, 426 akt adm.).

Przy piśmie z 13 czerwca 2022 r. powód złożył własne sprawozdanie finansowe za 2021 r. z którego wynika, że w tym roku osiągnął przychód w wysokości (...) zł (k. 453- 469 akt adm.).

W dniu 27 czerwca 2022 r. Prezes UOKiK wydał zaskarżoną Decyzję (k. 470- 483 akt adm.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie złożonych w sprawie dokumentów, których autentyczność nie była podważana przez żadną ze stron postępowania, a i Sąd nie miał podstaw by odmówić im wiarygodności, jak też w oparciu o niekwestionowane twierdzenia stron.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 k.p.c. pominął wnioskowane przez powoda dowody z zeznań świadka H. M. oraz z przesłuchania stron, gdyż w uzasadnieniu odwołania nie wskazano na jakie okoliczności faktyczne miałyby być przeprowadzone ww. dowody. Ponadto wszystkie okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy zostały ustalone za pomocą dokumentów złożonych przez powoda w toku postępowania administracyjnego, nie istniała tym samym konieczność przeprowadzania dowodów ze źródeł osobowych. Tym bardziej, że dowód z przesłuchania stron przeprowadza się tylko i wyłącznie wtedy, gdy po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 299 k.p.c.).

Odnosnie zaś wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości na okoliczność zgodności przytoczonej w uzasadnieniu odwołania formuły obliczania pozaodsetkowych kosztów kredytu z regulacjami prawnymi, to jego przeprowadzenie nie było konieczne dla rozstrzygnięcia sprawy, albowiem na temat zgodności z prawem działań powoda powinien rozstrzygać sąd a nie biegły. Poza sporem było, że zastosowana przez powoda metoda doprowadziła do rezultatów sprzecznych z przepisami ustawy covidowej, a to ustalenie było wystarczające dla przypisania powodowi działania, którego skutkiem było naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie, ale jedynie w części dotyczącej kar nałożonych na powoda, bowiem w pozostałym zakresie, zaskarżona Decyzja Prezesa UOKiK dotycząca stosowania przez powoda praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jest słuszna i ma oparcie w przepisach prawa.

Na wstępie zaznaczyć trzeba, że działanie organu regulacyjnego zostało podjęte w interesie publicznym, zgodnie z art. 1 ust. 1 u.o.k.i.k., gdyż praktyki Powoda były skierowane do nieograniczonego kręgu konsumentów a w związku z tym,

że budziły wątpliwości musiały zostać poddane szerszej analizie i w konsekwencji doszło do interwencji organu celem ochrony tego interesu. Powód działał bowiem na terenie całego kraju, jego oferta nie była w żaden sposób ograniczona, a zatem wszyscy konsumenci zainteresowani zawarciem umowy pożyczki byli potencjalnie zagrożeni stosowanymi przez niego praktykami.

W pkt I i II Decyzji Prezes UOKiK określił niedozwolone praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, jakich miał dopuścić się Powód. Pozwany przyjął, że praktyka z pkt I stoi w sprzeczności z przepisami art. 8d ust. 1 do ust. 4 ustawy covidowej, a praktyki z pkt II są sprzeczne z przepisem ustawy Kodeks cywilny.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 u.o.k.i.k. zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do treści art. 24 ust. 2 u.o.k.i.k. przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy, przy czym ustawodawca wymienił w przepisie przykłady tego typu praktyk.

Oceny, czy w danym przypadku mamy do czynienia z praktyką oznaczoną w art. 24 ust. 2 ustawy można zatem dokonać na podstawie ustalenia łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- 1) sprzeczności z prawem lub dobrymi obyczajami działania przedsiębiorcy,
- 2) godzenia tymi działaniami w zbiorowy interes konsumentów.

Nie budzi wątpliwości w niniejszej sprawie, że powód jest przedsiębiorcą i że podejmuje działania w obrocie z konsumentami. Rozstrzygnięcia wymagały więc kwestie, czy zakwestionowane zachowania powoda są sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami i czy naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

W przypadku praktyki z pkt I Decyzji pozwany stwierdził, że polegała ona na stosowaniu w umowach kredytu konsumenckiego zawieranych od 31 marca 2020 r. pozaodsetkowych kosztów kredytu, o których mowa w art. 36a u.k.k. przekraczających maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu określone w obowiązującym do dnia 30 czerwca 2021 r. art. 8d ust. 1 do ust. 4 ustawy covidowej.

Podkreślenia wymaga, że co do zasady zgodnie z art. 36a u.k.k. w umowach o kredyt konsumencki pozaodsetkowe koszty kredytu nie mogą być wyższe niż ich maksymalna wysokość, ustalana wg. wzoru:

$$\text{#####} \leq (\text{##} \times 25\%) + (\text{#####} \times 30\%)$$

w którym poszczególne symbole oznaczają:

– maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu,

– całkowitą kwotę kredytu,

– okres spłaty wyrażony w dniach,

– liczbę dni w roku.

Jednocześnie, pozaodsetkowe koszty kredytu w całym okresie kredytowania nie mogą być wyższe od całkowitej kwoty kredytu oraz pozaodsetkowe koszty kredytu wynikające z umowy o kredyt konsumencki nie należą się w części przekraczającej maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu obliczone w sposób określony w ust. 1 lub całkowitą kwotę kredytu.

Ustawa covidowa wprowadziła jednak modyfikację wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, gdyż jej celem było czasowe obniżenie kosztów pozyskiwania finansowania mające stanowić remedium na trudności ekonomiczne konsumentów (np. zachowanie płynności finansowej), wynikające z wprowadzonych w okresie epidemii COVID-19 obostrzeń (tak też Magdalen Paleczna, Szczególne rozwiązania wprowadzone w tzw. pakiecie antykryzysowym w

zakresie pozaodsetkowych kosztów kredytów konsumenckich, IKAR 2021/7(10), Krzysztof Waliszewski, Ochrona konsumenta na rynku pożyczek pozabankowych w Polsce w czasie pandemii COVID-19, IKAR 2021/7(10)).

I tak w art. 8d ustawy covidowej w brzmieniu nadanym ustawą z 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 1842 ze zmianami) i obowiązującym od 31 marca 2020 r. uregulowano, iż:

1. Maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego dla kredytów o okresie spłaty nie krótszym niż 30 dni oblicza się według wzoru:

$$MPKK \leq (K \times 15\%) + (K \times n/R \times 6\%)$$

w którym poszczególne symbole oznaczają:

MPKK – maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu,

K – całkowitą kwotę kredytu,

n – okres spłaty wyrażony w dniach,

R – liczbę dni w roku.

2. Maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego dla kredytów o okresie spłaty krótszym niż 30 dni oblicza się według wzoru:

$$MPKK \leq K \times 5\%$$
 w którym poszczególne symbole oznaczają:

MPKK – maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu,

K – całkowitą kwotę kredytu.

3. Pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego nie mogą być wyższe od 45% całkowitej kwoty kredytu.

4. Pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego wynikające z umowy o kredyt konsumencki nie należą się w części przekraczającej:

1) maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu obliczone w sposób określony w ust. 1 lub 2,

lub

3) 45% całkowitej kwoty kredytu.

Zauważyć przy tym trzeba, że zgodnie z art. 31zc ust. 1 ustawy covidowej, po upływie terminu obowiązywania obniżonego limitu kosztów pozaodsetkowych, kredytodawca, o którym mowa w art. 8d–8f, **może za pozostały okres obowiązywania umowy, pobierać** pozaodsetkowe koszty kredytu w wysokości określonej przepisami u.k.k. Natomiast, w myśl ust. 2 art. 31zc ustawy covidowej okres, o którym mowa w ust. 1, nie jest uwzględniany przy obliczaniu maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu określonych w ustawie o kredycie konsumenckim. W doktrynie podkreśla się, że „interpretacja art. 31zc KoronawirusU służąca określeniu zasad obliczania wysokości maksymalnych pozaodsetkowych kosztów dla kredytów udzielonych na okres dłuższy niż okres obowiązywania tarczy nie może opierać się jedynie na wykładni literalnej, lecz musi przede wszystkim uwzględniać wykładnię celowościową. Regulacje KoronawirusU wprowadzają zmiany mające oddziaływać w stosunkowo krótkim czasie w celu zapobiegnięcia nastąpienia kryzysu ekonomicznego znacznych rozmiarów, który może wybuchnąć w efekcie wystąpienia pandemii COVID-19. Celem przepisów KoronawirusU modyfikujących wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu jest czasowe obniżenie dla konsumentów kosztów pozyskiwania finansowania, aby ułatwić

im przewyciężenie okresowych trudności ekonomicznych wynikających z epidemii COVID-19, w szczególności wprowadzonych w związku z tą epidemią obostrzeń. Po upływie okresu obowiązywania przepisów KoronawirusU większości instytucji prawnych ma wrócić do postaci sprzed pandemii. Uzasadniony jest więc wniosek, że również kształt maksymalnych pozaodsetkowych kosztów, należnych z tytułu umów zawartych w czasie obowiązywania tarczy antykryzysowej, powinien powrócić do tego wynikającego z art. 36a KredKonsU. Potwierdza to również uwaga zawarta w ocenie skutków ZmKoronawirusU, zgodnie z którą, jeśli większa część spłaty długoterminowego kredytu konsumenckiego będzie przypadająca na okres po czasie obowiązywania tarczy, przychody kredytodawców nie powinny ulec radykalnemu zmniejszeniu. Powyższe pozwala interpretować przepis art. 32zc ust. 2 KoronawirusU jako ustanawiający zasadę, że w przypadku umów o kredyt konsumencki zawartych na okres dłuższy niż czas obowiązywania tarczy przy obliczaniu maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu określonych w KredKonsU (czyli limitu kosztów jakie mogą być pobierane po okresie obowiązywania tarczy) nie uwzględnia się czasu obowiązywania umowy w okresie obowiązywania tarczy. W konsekwencji oznacza to, że określoną w art. 31 ust. 2 KoronawirusU zasadę braku uwzględnienia przy obliczaniu maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu określonych w KredKonsU (czyli kosztów pobieranych po okresie obowiązywania tarczy) okresu, o którym mowa w ust. 1 tego artykułu, w połączeniu z przesądzoną przez ten ustęp dopuszczalnością pobierania wyższych pozaodsetkowych kosztów kredytu po okresie obowiązywania tarczy (do limitów określonych w przepisach KredKonsU, a nie KoronawirusU) należy interpretować jako wprowadzenie zasady zastosowania limitów pozaodsetkowych kosztów kredytu określonych w KoronawirusU oraz KredKonsU w proporcji do liczby dni, w których umowa o kredyt konsumencki obowiązuje w czasie obowiązywania tarczy i po okresie obowiązywania tarczy. Takie rozumienie jest zgodne zarówno z przedstawionym celem wprowadzenia obostrzeń, z jednej strony (tj. ograniczeniem obciążeń finansowych konsumentów w trudnym okresie pandemii i tuż po niej), jak i z zasadą jedynie czasowego obowiązywania tych obostrzeń z drugiej.” (Zbigniew Długosz i Michał Ankus w „Maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu dla umów o kredyt konsumencki zawartych w okresie obowiązywania szczególnych rozwiązań związanych z COVID-19”, Monitor Prawniczy rok 2020 numer 23, str. 1234).

Prezes UOKIK dokonał analiz umów pożyczek zawartych przez powoda z konsumentami w okresie obowiązywania ustawy covidowej i ustalił, że powód zastosował wzory wskazane w ustawie covidowej sprzecznie z celem wprowadzania tych regulacji do porządku prawnego. Powód wybrał bowiem taką metodę obliczania MPKK, która nie wpłynęła na realną zmianę sytuacji pożyczkobiorców tj. na obniżenie kosztów pozyskania kredytu konsumenckiego. Inaczej mówiąc, pożyczkobiorcy ponosili MPKK w takiej wysokości, jakby przepisy ustawy covidowej w ogóle nie obowiązywały, ich sytuacja pozostawała bez zmian. Obrazują to jednoznacznie porównania przeprowadzone przez pozwanego i zaprezentowane w tabeli nr 1 na str. 12 Decyzji (dotyczące umowy nr (...) z 05/05/2020 r.) oraz tabeli nr 2 na str. 16 (dotyczące pozostałych umów z 05/06/2020 r., 06/07/2020 r. i 05/08/2020 r.).

Z analizy danych wynika, że niezależnie od tego czy powód wyliczyłby MPKK wyłącznie na podstawie przepisów u.k.k., czy także przy uwzględnieniu ustawy covidowej, pozaodsetkowe koszty kredytu wyniosłyby tyle samo. Jest to zdecydowanie błędne bowiem ustalenie limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu w wysokości 100% całkowitej kwoty kredytu nie może być zastosowane w wypadku umów, których część okresu przypadająca na covid, bowiem w tym okresie limit MPKK wynosił 45% całkowitej kwoty kredytu, zaś według art. 31zc ust. 1 ustawy covidowej przewidziano, że po terminie jej obowiązywania za pozostały okres umowy kredytodawca mógł pobierać pozaodsetkowe koszty kredytu w wysokości określonej przepisami u.k.k., a w art. 36a u.k.k. określono, że pozaodsetkowe koszty kredytu w całym okresie kredytowania nie mogą być wyższe od całkowitej kwoty kredytu.

W tym miejscu Sąd pragnie podkreślić, że przepisy ustawy covidowej nie precyzowały sposobu proporcjonalnego obliczania MPKK, dlatego też kredytodawcy mieli pewną swobodę w ustaleniu konkretnego sposobu obliczenia łącznej dopuszczalnej maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu w przypadku umów zawartych na czas dłuższy niż przepisy obowiązywania ustawy covidowej, pod warunkiem, że zastosowana metoda w sposób logiczny i matematycznie poprawny uwzględniała konieczność zastosowania proporcji liczby dni, w których umowa obowiązuje w czasie przepisów ograniczających wysokość kosztów oraz liczby dni, w które obowiązuje po tym czasie (tak też M. Długosz i M. Ankus j.w., Związek (...) w piśmie z 9 lipca 2020 roku „Wyjaśnienia interpretacyjne do ustawy z

dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych”).

Taką też metodę zastosował Prezes UOKiK w uzasadnieniu Decyzji. W ocenie Sądu taka metoda tj. ustalenie dziennych wartości jest racjonalna skoro od dnia zawarcia umowy do dnia daty granicznej obowiązywania regulacji covidowych mija określona liczba dni a nie zawsze są to pełne miesiące, jak również w pełni odpowiada celowi wprowadzenia omawianych regulacji.

Tymczasem model zastosowany przez powoda jest sprzeczny z celem ustawy, którym, jak już wcześniej wspomniano, było czasowe obniżenie dla konsumentów kosztów pozyskiwania finansowania, aby ułatwić im przezwycięzenie okresowych trudności ekonomicznych wynikających z pandemii. Zaś sposób liczenia MPKK przyjęty przez powoda prowadził do wyników, takich jakby ustawa covidowa w ogóle nie obowiązywała, a zatem konsumenci nie odnosili żadnych z korzyści z regulacji, które takie korzyści przynosić im miały. Dlatego działanie powoda jako sprzeczne z celem ustawy i interesami konsumentów nie mogło zostać zaakceptowane.

W związku z powyższym, za w pełni zasadne, Sąd uznał stwierdzenie pozwanego, iż Spółka celowo opracowała skomplikowane wzory, aby doprowadzić do sytuacji, w której mimo obowiązywania przepisów chroniących czasowo konsumentów nie miały one żadnego wpływu, tak na sytuację pożyczkobiorcy/konsumenta, jak i na sytuację pożyczkodawcy/Powoda.

Stosownie zaś do przepisu art. 8f ustawy covidowej naruszenie przepisów, o których mowa w art. 8d i art. 8e ustawy covidowej w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2021 r., może stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 u.o.k.i.k. W rozpoznawanej sprawie, niewątpliwie naruszenie przepisu art. 8d ustawy covidowej stanowiło praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Odpowiadając na zarzuty podniesione w odwołaniu, należy podkreślić, że kredytodawca musiał ustalić MPKK zgodnie z ustawą covidową już w momencie zawarcia umowy, bowiem taki wymóg wynikał wprost z art. 30 ust. 1 pkt 7-9 u.k.k. Konsument w momencie zawarcia umowy musi bowiem wiedzieć, jakie koszty poniesie oraz kiedy i w jakiej wysokości zobowiązany będzie dokonać zwrotu pożyczki. Dlatego też przepisy art. 8d i 8e ustawy covidowej znajdowały zastosowanie do umów pożyczek zawartych przez powoda od 31 marca 2020 roku przez 365 dni a następnie przepisy u.k.k. Z kolei dla umów zawartych po 26 stycznia 2021 roku, okres obowiązywania ww. przepisów wynosił od 26 stycznia 2021 roku do 30 czerwca 2021 roku. Innymi słowy zmiana ustawy covidowej z dniem 26 stycznia 2021 roku nie miała zastosowania do umów zawartych wcześniej a jedynie do nowych umów, zawieranych po wejściu w życie tej zmiany, co oznaczało, że zmiana przepisów nie prowadzi do wydłużenia okresu obniżonego limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu w umowach będących w trakcie wykonywania, ale wydłuża obowiązek stosowania przez kredytodawcę obniżonego limitu maksymalnego poziomu kosztów pozaodsetkowych, w umowach zawieranych w okresie od 26 stycznia - do 30 czerwca 2021 r. Zatem stanowisko Prezesa UOKiK było zgodne ze stanowiskiem wyrażonym przez (...) w Rekomendacji z 22 lutego 2021 r. na które powoływał się powód.

Innymi słowy jeśli umowa została zawarta np.: 5 maja 2020 roku (nr (...)) na okres 48 miesięcy, to jedynie 330 dni podlegało regulacjom pierwszej ustawy nowelizującej ustawę covidową (patrz tabela na stronie 12 verte Decyzji), a począwszy od 331 dnia umowa podlegała przepisom u.k.k. Podobnie było w przypadku pozostałych analizowanych umów:

Umowa pożyczki	Całkowity okres kredytu w dniach	Okres w okresie ustawy covidowej	Okres po obowiązywaniu ustawy covidowej
05/06/2020 r.	(...)	(...)	(...)

Nr (...)			
06/07/2020 r. Nr (...)	(...)	(...)	(...)
05/08/2020 r. Nr (...)	(...)	(...)	(...)

W związku z powyższym za niezasadne należało uznać zarzuty dotyczące pominięcia w uzasadnieniu Decyzji kwestii intertemporalnych, pomimo, że zdaniem powoda stanowiły one istotny wątek korespondencji prowadzonej między stronami na etapie postępowania administracyjnego. Owszem w uzasadnieniu Decyzji kwestia ta nie była szerzej rozważana, ale dlatego że nie miała znaczenia dla ustalenia zaistnienia praktyki, o której mowa z pkt I Decyzji, z przyczyn wyjaśnionych we wcześniejszym akapicie.

Powód w odwołaniu podniósł, iż przepisy art. 8d i 8f ustawy covidowej obowiązywały w okresie od 31 marca 2020 roku do 30 czerwca 2021 roku i tylko w tym okresie przedsiębiorcy byli zobowiązani do stosowania przedmiotowych regulacji, natomiast Prezes UOKiK był uprawniony do orzekania o praktykach naruszających zbiorowe interesy konsumentów w oparciu o przepis art. 8f ustawy covidowej. Jego zdaniem, gdyby „wolą ustawodawcy było, aby do spraw wszczętych i niezakończonych w momencie zmiany przepisów stosować stare przepisy, to wyraźnie zostałyby to ujęte w przepisach prawa. Ustawodawca jednak z możliwości sprowadzenia takiego przepisu intertemporalnego nie skorzystał. Skoro ustawa antycovidowa takiej regulacji nie zawiera, to zgodnie z zasadą legalizmu organy administracji były zobowiązane stosować prawo w brzmieniu obowiązującym w dniu orzekania.”

Nie można zgodzić się z powyższym zarzutem, bowiem wprowadzenie przepisów intertemporalnych nie było konieczne, gdyż okres obowiązywania ustawy był ściśle określony tj. od 21 marca 2020 roku do 30 czerwca 2021 roku. Nie budzi również wątpliwości, że powód był zobowiązany do stosowania przepisów ustawy covidowej w tym właśnie okresie i tylko ten okres był poddany badaniu przez pozwanego. Okoliczność, iż przepisy art. 8d i 8 f ustawy covidowej już nie obowiązują, nie zmienia faktu, że w okresie ich obowiązywania powód dopuścił się ich naruszenia, a jednocześnie nie wprowadzono przepisu, który zakazywałby pozwanemu prowadzenia obecnie postępowań dotyczących naruszenia przepisów ustawy covidowej w czasie jej obowiązywania.

W przypadku praktyki z pkt II Decyzji pozwany stwierdził, że polegała ona na pobieraniu przez powoda, w związku z zawartymi umowami kredytu konsumenckiego, zawyżonych odsetek umownych, przekraczających wysokość odsetek maksymalnych, co jest sprzeczne z art. 359 § 2¹ k.c.

Przy czym odnosząc się do zarzutów podniesionych w odwołaniu, czynność „pobierania” odnosi się tutaj do znaczenia tego pojęcia w ustawach, chociażby w ustawie covidowej, gdzie w art. 31zc uregulowano, że: „(...) kredytodawca, o którym mowa w art. 8d-8f, może za pozostały okres obowiązywania umowy, pobierać pozaodsetkowe koszty kredytu w wysokości określonej (...)” co innymi słowy oznacza, iż może nakładać na konsumentów obowiązek poniesienia oznaczonych kosztów, a nie że jest uprawniony do ich „pobrania” z konta konsumenta, tak jak rozumie to powód.

Zgodnie z art. 359 § 2¹ k.c. maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych (są to tzw. odsetki maksymalne). Przepis art. 359 § 2 k.c. stanowi, że wysokość odsetek ustawowych to suma: stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 3,5 punktów procentowych. Stopę referencyjną Narodowego Banku Polskiego ustala Rada Polityki Pieniężnej w stosownej uchwale. Tak więc docierając do odpowiedniej uchwały np.: poprzez stronę internetową NBP uzyskuje się

informację na temat obowiązującej stopy referencyjnej. W okresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy, wysokości stopy referencyjnej NBP wynosiła (<https://nbp.pl/podstawowe-stopy-procentowe-archiwum>):

- do 17 marca 2020 - 1,50,
- od 18 marca 2020 roku do 8 kwietnia 2020 roku – 1,00,
- od 9 kwietnia 2020 roku do 28 maja 2020 roku - 0,50,
- od 29 maja 2020 roku 0,10,
 - od 7 października 2021 r. 0,50.

Zgodnie zaś art. 359 § 4 k.c. wysokość odsetek ustawowych jest ogłaszana przez Ministra Sprawiedliwości, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, które ma charakter jedynie deklaratoryjny (tak T. Wiśniewski [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna, wyd. II, red. J. Gudowski, Warszawa 2018, art. 359).

W okresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy, Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z 14 lipca 2020 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych (dalej Obwieszczenie), ukazało się 16 lipca 2020 roku i stwierdzało, że:

1) poczynając od:

- a) dnia 9 kwietnia 2020 r. do dnia 28 maja 2020 r. wysokość odsetek ustawowych wynosiła 4% w stosunku rocznym,
- b) dnia 18 marca 2020 r. do dnia 8 kwietnia 2020 r. wysokość odsetek ustawowych wynosiła 4,5% w stosunku rocznym;

2) poczynając od dnia 29 maja 2020 r. wysokość odsetek ustawowych wynosi 3,6% w stosunku rocznym.

W konsekwencji wysokość odsetek maksymalnych wynosiła odpowiednio:

- do 17 marca 2020 - 10%,
- od 18 marca 2020 roku do 8 kwietnia 2020 roku - 9%,
- od 9 kwietnia 2020 roku do 28 maja 2020 roku - 8%,
- od 29 maja 2020 roku - 7,2%.

W niniejszej sprawie poza sporem było, iż powód określał a następnie pobierał od konsumentów odsetki w wysokości zawyżonej, bowiem w przypadku umów pożyczek wysokość odsetek maksymalnych przedstawiała się następująco:

- a) 25/03/2020 r. k. 11 akt adm. – 10%, powinno być 9%,
- b) 05/05/2020 r. k. 30 akt adm. – 10%, powinno być 9%,
- c) 15/05/2020 r. k. 43 akt adm. – 10%, powinno być 9%,
- d) 25/05/2020 r. k. 56 akt adm. – 10%, powinno być 9%,
- e) 15/06/2020 r. k. 81 akt adm. – 8 %, powinno być 7,2%,
- f) 25/06/2020 r. k. 94 akt adm. – 8 %, powinno być 7,2 %.

Praktykę tę zmienił z dniem opublikowania Obwieszczenia tj. 16 lipca 2020 roku i od tej chwili we wszystkich nowo zawieranych umowach umieszczał prawidłową informację o wysokości odsetek maksymalnych.

Odnosnie zaś umów już zawartych, władze Spółki pismem z 28 września 2020 roku (k.230 akt adm.) poleciły swoim pracownikom dostosowanie wszystkich trwających umów do stanu zgodnego z prawem. Jednakże jak przyznała Spółka w piśmie z 25 czerwca 2021 roku „po wszczęciu postępowania w niniejszej sprawie, Spółka dopatrzyła się, że w stosunku do nielicznej grupy klientów – przez przeoczenie- nie dokonano opisanej w poprzednim piśmie rekalkulacji odsetek umownych. Dotyczy to grupy klientów, którzy zawarli umowy pożyczki ze Spółką w okresie od dnia 4 maja 2020 roku do dnia 15 lipca 2020 roku (...). Dlatego w czerwcu 2021 roku, Spółka przeliczyła na nowo odsetki i przygotowała dla tej grupy pożyczkobiorców zmieniony harmonogram spłaty.”.

Pobieranie odsetek maksymalnych w wyżej niż ustawowo określona wysokość należało uznać za działanie za sprzeczne z prawem. Powód jest bowiem przedsiębiorcą, tak więc obowiązywał go podwyższony standard staranności. Zgodnie bowiem z przepisem art. 355 § 2 k.c., że należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. W takim wypadku profesjonalizm dłużnika powinien przejawiać się w dwóch podstawowych cechach jego zachowania: postępowaniu zgodnym z regułami fachowej wiedzy oraz sumienności. Od profesjonalisty - obok fachowych kwalifikacji - wymaga się zwiększonego zaangażowania w podjęte działania przygotowujące i realizujące świadczenie. Chodzi tu o większą zapobiegliwość, rzetelność, dokładność w działaniach, w stosunku do podmiotów, które nie wykonują zobowiązania w ramach swojej działalności gospodarczej. Dodać trzeba, że należyta staranność osoby zawodowo wykonującej zobowiązanie - poza sytuacjami, w których umówiono się inaczej - jest rozumiana jako przeciętnie wymagana, a więc zachowująca ustaloną wzorcem średnią na wystarczającym poziomie, na tyle dobrym, aby prawidłowo wykonać czynności zawodowe. (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku 17 kwietnia 2023 roku, sygn. akt II CSKP 1080/22, LEX nr 3575768).

Kierując się powyższymi wskazówkami, należy stwierdzić, że udzielanie pożyczek konsumentom jest podstawowym przedmiotem prowadzonej przez powoda działalności gospodarczej, a zatem z całą pewnością jest on specjalistą na rynku pożyczek a skoro tak, to powinien monitorować zmiany stóp, ponieważ jest to informacja podstawowa dla prowadzonej przez niego działalności pożyczkowej. Zatem w świetle standardów stawianych profesjonalistom i zasad doświadczenia życiowego za mało niewiarygodne należało uznać twierdzenia powoda, iż nie miał świadomości zmiany stopy referencyjnej. Ale nawet, gdyby tak było to okoliczność ta, będąca skutkiem niedbalstwa, nie zwalniałby powoda z odpowiedzialności za naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie, tzn. że każdy konsument, który znalazłby się w takim samym stanie faktycznym, zostałby przez przedsiębiorcę potraktowany identycznie. Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów, jak i na samym zagrożeniu ich naruszenia.

Niewątpliwie obydwie opisane wyżej praktyki naruszały zbiorowe interesy konsumentów, albowiem Spółka swoją ofertę kierowała do nieograniczonego kręgu konsumentów z terenu całego kraju, stąd też nieprawidłowości w jej działaniu ujawniały się wobec bliżej nieokreślonego kręgu adresatów.

Odnosnie argumentu, iż w przypadku drugiej praktyki do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów doszło jedynie w okresie od 4 maja 2020 roku do 15 lipca 2020 roku, bo w tym okresie powód oferował umowy zawierające zawyżone oprocentowanie maksymalne, stąd począwszy od 16 lipca 2020 roku krąg konsumentów poszkodowanych działaniami Spółki nie mógł się już zwiększyć, a więc działanie powoda mogło dotyczyć wyłącznie definitywnie zamkniętego kręgu osób, a nie zbiorowego interesu konsumentów, to nie można się z nim zgodzić.

W orzecznictwie podkreśla się bowiem, że nie ilość poszkodowanych konsumentów ma znaczenie ale łączące ich wspólne cechy i tak w uzasadnieniu wyroku z Sąd Apelacyjny w Warszawie z 24 lutego 2022 r., (sygn. akt VII AGa

350/20, LEX nr 3396713) „W ocenie sądu apelacyjnego naruszenia zbiorowych interesów konsumentów wchodzących w skład określonej grupy nie można utożsamiać z oznaczoną liczbą zindywidualizowanych konsumentów, których interesy zostały rzeczywiście naruszone (art. 24 ust. 1 i 3 u.o.k.i.k.). Liczba pojedynczych konsumentów nie może prowadzić od razu do wniosku, że mamy do czynienia z naruszeniem zbiorowych interesów konsumentów. Interes zbiorowy konsumentów stanowi bowiem przeciwieństwo interesu indywidualnego, natomiast rozgraniczenie interesu indywidualnego konsumentów od zbiorowego interesu konsumentów następuje wedle kryteriów ilościowych, lecz jakościowych. W tym znaczeniu naruszenie zbiorowego interesu konsumentów wskutek stosowania nieuczciwej praktyki rynkowej wobec określonej grupy konsumentów może odnieść skutek wobec jednego z konsumentów albo wobec określonej albo nieokreślonej liczby konsumentów wchodzących w skład grupy wyodrębnionej o wspólne kryterium, jak w niniejszej sprawie. Innymi słowy, o naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów nie decyduje liczba faktycznych, potwierdzonych naruszeń czynem nieuczciwej praktyki rynkowej przedsiębiorcy, lecz ich charakter jakościowy, a w związku z tym możliwość, chociażby tylko potencjalna, wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości.”

W doktrynie zaś podkreśla się, że „Rozgraniczenia interesu indywidualnego i zbiorowego nie przeprowadza się wedle kryteriów liczbowych: nie jest istotne, jakiej liczby konsumentów może dotyczyć dana praktyka (czy 10, czy 10 mln osób). Interes konsumentów może podlegać kwalifikacji jako zbiorowy (a przez to podlegający ochronie na podstawie Ustawy) również w przypadkach, w których doszło do naruszenia **praw jednego lub kilku odbiorców**, a także w ramach praktyki wymierzonej w interesy **tylko pewnej określonej grupy konsumentów** (np. tylko dzieci, tylko osób starszych lub innych grup konsumentów, dających się wyróżnić z powodu wspólnej cechy). W niektórych przypadkach praktyki będą dotyczyć - potencjalnie - wszystkich lub prawie wszystkich dorosłych konsumentów (np. odbiorców usług przedsiębiorstw energetycznych, telekomunikacyjnych, usług finansowych)” (tak A. Wędrychowska-Karpińska, A. Wiercińska-Krużewska [w:] Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, wyd. II, red. A. Stawicki, E. Stawicki, Warszawa 2016, art. 24).

W rozpoznawanej sprawie, po 16 lipca 2020 roku praktyka dotyczyła tych konsumentów, którzy zawarli umowy pożyczki przed tą datą i w których to umowach zawyżono wysokość ustawowych odsetek maksymalnych, a zatem grupy konsumentów których sytuacja faktyczna i prawna była w tym zakresie jednakowa. Innymi słowy praktyka z pkt II Decyzji godziła w zbiorowy interes konsumentów, a nie w sumę indywidualnych interesów (art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.i.k.).

Stwierdzając naruszenie zakazu z art. 24 u.o.k.i.k. Prezes UOKiK wydał zatem Decyzję w oparciu o art. 27 ust. 1 i 2 u.o.k.i.k. o uznaniu praktyk za naruszające zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie ich stosowania.

Jeśli chodzi o pierwszą praktykę, z uwagi na temporalny charakter przepisów ustawy covidowej i ustalony termin ich obowiązywania do 30 czerwca 2021 r., Prezes UOKiK, przyjął, że Spółka zaniechała stosowania zarzucanej praktyki, ostatecznie z 1 lipca 2021 r. W przypadku zaś drugiej praktyki, ustalono, iż Spółka zaniechała jej stosowania z dniem 23 czerwca 2021 roku czyli w dacie, gdy zobowiązanie wszystkich konsumentów zostało pomniejszone o różnicę pomiędzy pierwotnie ustalonymi odsetkami, a odsetkami wynikającymi ze zmian wprowadzonych przez Radę Polityki Pieniężnej.

Istniały również podstawy do wdrożenia przez Prezesa UOKiK środków na zasadzie art. 26 ust. 2 w zw. z art. 27 ust. 4 u.o.k.i.k. Zgodnie zaś z art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. w decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji. Środki, o których mowa w art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków (art. 26 ust. 4 u.o.k.i.k.).

Sąd zważył, iż celowym jest nałożenie na powoda zarówno obowiązku zamieszczenia na stronie internetowej informacji o wydaniu Decyzji o praktykach powoda, jak i obowiązku w postaci skierowania listem poleconym- w terminie miesiąca od daty uprawomocnienia się Decyzji –do wszystkich konsumentów, którzy zawarli z powodem

w oznaczonym okresie umowy pożyczki ratalnej, informacji o stosowanych przez niego praktykach po to, aby mogli rozważyć wystąpienie przeciwko niemu z ewentualnym roszczeniem.

W literaturze podkreśla się, że w pewnych sytuacjach już sama publikacja niekorzystnego dla przedsiębiorcy rozstrzygnięcia może przyczynić się do zmiany sposobu działania przedsiębiorcy, który dbając o swój wizerunek, nie będzie na przyszłość stosował praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ponadto publikacja decyzji pełni funkcję prewencyjną wobec innych przedsiębiorców, natomiast ostrzegawczą, a także informacyjną oraz wychowawczą dla konsumentów. Zapoznanie się przez inne podmioty z treścią decyzji ma również walor edukacyjny, pozwala tworzyć wzorce dobrych praktyk rynkowych (tak Marek Radwański w Komentarzu do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod red. Aleksandra Stawickiego i Edwarda Stawickiego, Wolters Kluwer 2016).

Dodatkowo pozwany zobowiązał powoda do usunięcia trwających skutków praktyki z pkt I Decyzji poprzez zwrócenie konsumentom bezprawnie pobranych środków tytułem zapłaty pozaodsetkowych kosztów kredytu w zawyżonej wysokości przekraczającej limit określony w art. 8d ustawy covidowej w terminie 1 miesiąca od wniosku konsumenta.

Stosownie do przepisu art. 26 u.o.k.i.k. „1. Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24. 2. W decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu **może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia** zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu, **w szczególności** zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji. 3. W decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu może nakazać publikację decyzji w całości lub w części, z zaznaczeniem, czy decyzja ta jest prawomocna, w określonej w niej formie, na koszt przedsiębiorcy. 4. Środki, o których mowa w ust. 2, powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków.”.

Z treści art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. wynika, że ustawodawca poprzez użycie słów „w szczególności” upoważnił Prezesa UOKiK do zastosowania wszelkich możliwych środków, których celem będzie usunięcie trwających skutków naruszenia interesów konsumentów, a nie tylko tych polegających na zobowiązaniu przedsiębiorcy do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji.

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że chodzi o wybór takiego środka, aby jego zastosowanie rzeczywiście było konieczne do usunięcia skutków praktyki z uwzględnieniem wagi i rodzaju naruszenia. Zatem zastosowany środek powinien być jak najmniej uciążliwy dla przedsiębiorcy. Wybierając środek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, organ antymonopolowy musi uwzględnić charakter oraz skutki dla konsumentów praktyki przedsiębiorcy. Zastosowane środki muszą być adekwatne do rodzaju naruszenia stwierdzonego w decyzji wydanej przez Prezesa UOKiK (ust. 4 art. 26 u.o.k.i.k.) (tak Małgorzata Sieradzka, Ochrona konkurencji i konsumentów. Komentarz do zmian wprowadzonych ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw, LEX/el., 2016).

Niewątpliwie zastosowane przez Prezesa UOKiK środki są adekwatne do rodzaju naruszenia stwierdzonego w decyzji oraz uwzględniają charakter oraz skutki praktyki dla konsumentów. Rekompensata publiczna stanowi środek ochrony ekonomicznych interesów konsumentów. Biorąc pod uwagę podstawę prawną wydania rekompensaty publicznej, należy zdefiniować ją jako ten element decyzji administracyjnej, który jest środkiem usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, mającym zapewnić konsumentom bezpośrednią korzyść. W rozpoznawanej sprawie praktyka z pkt I naruszała interesy ekonomiczne konsumentów, a zatem zastosowanie instytucji tzw. rekompensaty publicznej, która ma wyrównać doznany przez konsumenta na skutek działań przedsiębiorcy uszczerbek majątkowy, było uzasadnione.

Ustalenia odnośnie stosowania przez powoda zakazanych praktyk wskazywały ponadto na możliwość nałożenia na niego kar pieniężnych. W myśl bowiem art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k., Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się naruszenia zakazu

określonego w art. 24 ustawy. W tym miejscu zaznaczyć trzeba, że powód dopuścił się dwóch różnych praktyk, naruszając różne przepisy różnych ustaw, tak więc należało je potraktować jako odrębne naruszenia implikujące wymierzenie osobnych kar. Z tej przyczyny za nieuzasadniony, Sąd uznał, zarzut powoda jakoby pozwany w sposób sztuczny z jednego zachowania Spółki wydzielił dwie odrębne praktyki.

W orzecznictwie podkreśla się, że z oddzielnymi praktykami mamy do czynienia, wówczas gdy zidentyfikowane przez Prezesa Urzędu naruszenia nie zachodzą na siebie. Każde z nich zachowałoby bezprawny charakter nawet w razie wyeliminowania wszystkich pozostałych. Ponadto zauważa się, nawet hipotetyczne stwierdzenie, iż w sprawie powinna zostać nałożona jedna kara nie skutkowałaby zmniejszeniem dolegliwości sankcji dotyczących powoda. Konsekwencją uznania, że przedmiotowe zachowania konstytuują jedno naruszenie byłoby stwierdzenie, iż jego szkodliwość jest równa zsumowanej szkodliwości praktyk zidentyfikowanych w zaskarżonej decyzji, co zgodnie z zasadą proporcjonalności, powinno znaleźć przełożenie na wysokość kary (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie, w uzasadnieniu do wyroku z 30 czerwca 2017r. sygn. akt VII ACa 199/16).

Z art. 106 ust. 1 u.o.k.i.k. wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. Mimo tego, zdaniem Sądu, Prezes UOKiK podjął trafną decyzję o wymierzeniu kar powodowi, biorąc pod uwagę charakter i skutki stosowanych przez niego praktyk. W tym kontekście wymierzenie kar zgodne było z zasadą celowości i proporcjonalności. Nałożenie kary pieniężnej służyć będzie jako środek odstrasżający Spółkę od stosowania podobnych praktyk w przyszłości (prewencja indywidualna). Będzie również wyznacznikiem dla innych profesjonalnych uczestników rynku, że tego typu działania nie mogą być podejmowane - pod rygorem sankcji finansowej (prewencja ogólna).

Nie ma przy tym znaczenia, czy przedsiębiorca dopuścił się naruszeń umyślnie czy nieumyślnie, na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa bowiem obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa.

Przepisy u.o.k.i.k. nie zawierają wzorów matematycznych, którymi powinien posłużyć się pozwany przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej, a jedynie zawierają listę okoliczności, które powinien uwzględnić przy jej wymierzaniu. Natomiast w ramach tych uregulowań Prezes UOKiK przyjął zasadę, iż najpierw ustala wysokość kwoty bazowej, biorąc pod uwagę obrót oraz okoliczności wymienione w art. 111 ust.1 pkt 1 u.o.k.i.k., a następnie kwotę bazową podwyższa, jeśli wystąpiły w sprawie okoliczności obciążające lub obniża jeśli wystąpiły okoliczności łagodzące.

Jak wynika z treści art. 111 ust. 1 pkt 1 u.o.k.i.k., Prezes UOKiK przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej, o której mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4, powinien uwzględnić w szczególności:

- a) okoliczności naruszenia przepisów ustawy oraz uprzednie naruszenie przepisów ustawy,
- b) że okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia przepisów ustawy,
- c) przy czym stopień naruszenia Prezes Urzędu ocenia biorąc pod uwagę okoliczności dotyczące natury naruszenia, działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia.

Oprócz tego w myśl art. 111 ust. 2 u.o.k.i.k., ustalając wysokość kar pieniężnych zgodnie z ust. 1 Prezes Urzędu bierze pod uwagę okoliczności łagodzące lub obciążające, które wystąpiły w sprawie.

W rozpoznawanej sprawie Prezes UOKiK uwzględnił:

- a) długotrwałość każdego z naruszeń (ponad 12 miesięcy),
- b) ogólnokrajowy zasięg naruszeń,
- c) okoliczność, iż praktyki miały miejsce na rynku regulowanym a naruszenia miały przełożenie na interesy ekonomiczne konsumentów na etapie przedkontraktowym i na etapie wykonywania kontraktów.

W tych okolicznościach stopień naruszenia przepisów ustawy organ ocenił jako znaczny, i szczególnie szkodliwy dla interesów konsumentów i z tych przyczyn ustalił kwotę bazową na poziomie (...) obrotu, tj. 576.906,00 zł ((...) zł x (...)).

Zgodnie z art. 111 ust. 3 pkt 2 u.o.k.i.k. **okolicznościami łagodzącymi** w przypadku naruszenia zakazu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów są w szczególności:

- a) dobrowolne usunięcie skutków naruszenia,
- b) zaniechanie stosowania zakazanej praktyki przed wszczęciem postępowania lub niezwłocznie po jego wszczęciu,
- c) podjęcie z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków,
- d) współpraca z Prezesem Urzędu w toku postępowania, w szczególności przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania.

Odnośnie zaś okoliczności obciążających, to zgodnie z art. 111 § 1 ust. 4 pkt 2 u.o.k.i.k. są nimi:

- a) znaczny zasięg terytorialny naruszenia lub jego skutków,
- b) znaczne korzyści uzyskane przez przedsiębiorcę w związku z dokonanym naruszeniem,
- c) dokonanie uprzednio podobnego naruszenia,
- d) umyślność naruszenia.

Kierując się powyższymi przepisami, pozwany odnośnie pierwszej praktyki przyjął, że nie zachodzą żadne okoliczności łagodzące, natomiast po stronie okoliczności obciążających uwzględnił ogólnopolski charakter praktyki, podwyższając z tego tytułu karę o (...) oraz umyślność naruszenia, podwyższając wobec tego karę o (...), co dało łącznie karę w wysokości 980.740,00 zł.

Sąd zgadza się przy tym z oceną, że do naruszenia doszło umyślnie, gdyż jak wynika z zaprezentowanych w Decyzji wyliczeń Spółka знаła wysokość kosztów, jakie wynikały z przepisów ustawy covidowej a mimo to ostatecznie obciążała konsumentów kosztami wyższymi, stąd należało uznać, że świadomie ustaliła takie zasady udzielania kredytów, aby czerpać z tej praktyki jak największe korzyści, kosztem swoich klientów. Warto dodać, że w środowisku skupiających banki oraz instytucje pożyczkowe toczyły się dyskusje odnośnie tego w jaki sposób, obliczać MPKK na podstawie ustawy covidowej, jeśli okres trwania umowy przekracza okres obowiązywania ustawy, przyjęto iż najprostszą i jednocześnie przejrzystą dla konsumenta będzie sposób, jaki przyjął w niniejszej sprawie pozwany. A zatem, to od pożyczkodawców zależało, jaki sposób przyjmą, czy zgodny z celem ustawy i korzystny dla konsumentów, czy też inny, korzystny dla siebie. Jednocześnie powód nie przedstawił dowodów na okoliczność, że sposób wyliczenia MPKK był tak niejasny, iż sprawiał kłopoty większości podmiotów na rynku kredytów konsumenckich.

Odnośnie drugiej praktyki pozwany jako okoliczność łagodzącą uwzględnił zaprzestanie praktyki po wszczęciu postępowania i obniżył karę o (...) oraz okoliczność obciążającą - ogólnopolski charakter praktyki i podwyższył karę o (...), co dało karę na poziomie 576.906,00 zł.

Dodać tu trzeba, że - brak recydywy nie stanowi w świetle u.o.k.i.k. przesłanki łagodzącej, nie doszło do dobrowolnego usunięcia skutków naruszenia oraz podjęcia z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków, a zachowanie Powoda w toku postępowania nie odznaczało się w taki sposób, aby zasługiwało na przyjęcie, że miała miejsce szczególna współpraca z Prezesem Urzędu w toku postępowania i przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania. W tym miejscu trzeba dodać, że obowiązkiem przedsiębiorcy jest współpracowanie z Prezesem UOKiK i udzielanie odpowiedzi na jego wezwania, bowiem jej nieudzielenie może skutkować nałożeniem na przedsiębiorcę kary pieniężnej (art.50 u.o.k.i.k.).

Jednakże Sąd uznał, że pozwany w sposób nieprawidłowy ustalił ostateczną wysokość kar, bowiem dwa razy uwzględnił tą samą okoliczność, tj. ogólnopolski zasięg naruszenia, raz przy ustalaniu kwoty bazowej, drugi raz jako okoliczność obciążająca. Zdaniem Sądu ogólnopolski charakter naruszenia może być uwzględniony tylko raz jako okoliczność obciążająca i z tej przyczyny obniżył wysokość kwoty bazowej z (...) do (...) %, czyli do wysokości 432.679,00 zł. W rezultacie obniżenie kwoty bazowej, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności obciążających i łagodzących, doprowadziło Sąd do ustalenia kary pieniężnej w wysokości 735.554,00 zł za praktykę z pkt I Decyzji oraz kary pieniężnej w wysokości 432.679,00 zł za praktykę z pkt II Decyzji.

Podsumowując, w ocenie Sądu tak oszacowane kary spełnią w szczególności swoją funkcję represyjną i prewencyjną, zapobiegając podobnym naruszeniom w przyszłości. Stanowią one sankcję o odpowiednim stopniu dolegliwości, proporcjonalnym do wagi, stopnia naruszenia przepisów ustawy, nie większym niż to niezbędne dla osiągnięcia zamierzonego celu nałożonych kar.

Wbrew twierdzeniom powoda sytuacja gospodarcza związana z pandemią COVID nie mogła mieć wpływu, w świetle przytoczonych wcześniej przepisów, na dalsze obniżenie kar.

Sąd natomiast rozważał możliwość odstąpienia od wymierzenia kary w przypadku praktyki z pkt II. Niewątpliwie bowiem rok 2020 czyli początek pandemii był dla wszystkich, zarówno konsumentów, jak i przedsiębiorców okresem trudnym z uwagi na wprowadzone obostrzenia, skutkujące spadkiem dochodów zarówno po stronie nabywców, jak i sprzedawców usług. Pojawiała się również niepewność co do tego jak sytuacja będzie się rozwijała na przyszłość. W okresie tym wprowadzane były również rozwiązania niewystępujące dotychczas w polskim porządku prawnym, a także zmieniał się często ich czas obowiązywania.

Odnośnie kwestii odsetek ustawowych to ostatnie Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości ukazało się 7 stycznia 2016 roku, kolejnym było Obwieszczenie z 14 lipca 2020 roku, a zatem pomiędzy jednym a drugim upłynęło 5 lat. Mogło to wywołać po stronie przedsiębiorców pewne przeświadczenie o względnej stałości wysokości odsetek maksymalnych i rzadkich zmianach wysokości stopy referencyjnej NBP.

Trzeba przyznać rację powodowi, że komunikaty z posiedzeń RPP nie są publikowane w żaden oficjalny sposób, a ustawa o NPB nie przewiduje przekazywania informacji o decyzjach podejmowanych na posiedzeniach RPP do wiadomości publicznej. Ponadto jak już wcześniej wspomniano wysokość stopy referencyjnej nie była zmieniana od 2015 roku, natomiast w 2020 roku została zmieniona 3-krotnie: 18 marca, 9 kwietnia i 29 maja (<https://nbp.pl/podstawowe-stopy-procentowe-archiwum>). Niewątpliwie powyższa okoliczność mogła stanowić dla przedsiębiorców zaskoczenie.

Nie ulega wątpliwości, że po ukazaniu się Obwieszczenia od 16 lipca 2020 roku powód umieszczał w umowach prawidłową wysokość odsetek maksymalnych, jednakże dopiero we wrześniu 2020 roku pojawiła się informacja nakazująca pracownikom przeliczenie wysokości odsetek, natomiast ostateczne zarachowanie nadpłat z tytułu nadpłaconych odsetek nastąpiło dopiero 23 czerwca 2021 roku. Jak wyjaśniła Spółka „w stosunku do nielicznej grupy klientów – przez przeoczenie- nie dokonano opisanej w poprzednim piśmie rekalkulacji odsetek umownych.”.

Mając na uwadze fakt, iż zaprzestanie praktyki miało miejsce prawie rok od ukazania się Obwieszczenia oraz po przedstawieniu Spółce zarzutów stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co miało miejsce 7 maja 2021 roku, Sąd uznał, iż powód nie dochował należytej staranności przy usuwaniu skutków swoich zaniedbań, nie uczynił tego niezwłocznie, jak również istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że do ostatecznego usunięcia nieprawidłowości doszło na skutek podjęcia działań przez pozwanego czyli wszczęcia postępowania administracyjnego. W tej sytuacji, brak było podstaw do odstąpienia od wymierzenia kary za praktykę z pkt II.

Biorąc powyższe względy pod uwagę, Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, na podstawie art. 479^{31a} § 3 k.p.c., zmienił Decyzję w ten sposób, że obniżył każdą z kar pieniężnych, za praktykę z pkt I

z kwoty 980.740,00 zł do kwoty 735.554,00 zł, za praktykę z pkt II z kwoty 576.906,00 zł do kwoty 432.679,00 zł, a w pozostałym zakresie oddalił odwołanie na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. zgodnie z którym w razie tylko częściowego uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczej części swojego żądania. Wobec uwzględnienia żądania powoda tylko w nieznaczej części, Sąd przyjął, że powód powinien zwrócić pozwanemu pełne koszty procesu, na które złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 720 zł ustalone w oparciu o § 14 ust. 2 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

Sędzia SO Anna Maria Kowalik